Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

21 decembrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Asigurare obligatorie de răspundere civilă auto – A doua directivă 84/5/CEE – Articolul 1 alineatul (2) – Directiva 2005/14/CE – Directiva 2009/103/CE – Articolul 9 alineatul (1) – Obligația de a majora sumele minime acoperite de asigurarea obligatorie – Perioadă tranzitorie – Normă nouă care se aplică imediat în privința efectelor viitoare ale unei situații născute sub imperiul normei vechi – Situație împlinită anterior intrării în vigoare a unei norme a Uniunii de drept material – Reglementare națională care exclude contractele de asigurare încheiate înainte de 11 decembrie 2009 de la obligația de a majora sumele minime acoperite de asigurarea obligatorie”

În cauza C-428/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia), prin decizia din 28 august 2020, primită de Curte la 11 septembrie 2020, în procedura

**A. K.**

împotriva

**Skarb Państwa,**

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul A. Arabadjiev (raportor), președintele Camerei întâi, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a doua, doamna I. Ziemele și domnii T. von Danwitz, P. G. Xuereb și A. Kumin, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru A. K., de I. Kwiecień, adwokat;

– pentru Skarb Państwa, de J. Zasada și L. Jurek;

* Limba de procedură: polona.

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

– pentru guvernul german, de J. Möller, M. Hellmann și E. Lankenau, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de H. Tserepa-Lacombe, B. Sasinowska și S. L. Kalėda, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

## Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară se referă la interpretarea articolului 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5/CEE a Consiliului din 30 decembrie 1983 privind apropierea legislațiilor statelor membre privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (JO 1984, L 8, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 104), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 (JO 2005, L 149, p. 14, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 212) (denumită în continuare „A doua directivă 84/5”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între A. K., pe de o parte, și Skarb Państwa (Trezoreria Publică, Polonia), pe de altă parte, în legătură cu o cerere de despăgubire pentru repararea prejudiciului pretins cauzat de transpunerea incorectă a Directivei 2005/14 în ordinea juridică poloneză.

### Cadrul juridic

#### *Dreptul Uniunii*

*A doua directivă 84/5*

3 Articolul 1 alineatele (1) și (2) din Directiva 84/5 prevedea:

„(1) Asigurarea prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 72/166/CEE [a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO 1972, L 103, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 10)] acoperă în mod obligatoriu daunele materiale și vătămările corporale.

(2) Fără a aduce atingere garanțiilor de o valoare mai mare eventual stabilite de statele membre, fiecare stat membru solicită ca sumele pentru care această asigurare este obligatorie să fie de minimum:

(a) în cazul vătămărilor corporale, suma minimă asigurată de 1 milion EUR pentru o victimă sau 5 milioane EUR pentru o cerere de despăgubire, indiferent de numărul victimelor;

(b) în cazul daunelor materiale, 1 milion EUR pentru o cerere de despăgubire, indiferent de numărul victimelor.

După caz, statele membre pot stabili o perioadă tranzitorie de maximum cinci ani de la data punerii în aplicare a Directivei [2005/14], în decursul căreia sumele minime asigurate sunt adaptate sumelor prevăzute la prezentul alineat.

Statele membre care stabilesc o astfel de perioadă de tranziție informează Comisia cu privire la aceasta și indică durata acestei perioade.

În decursul celor treizeci de luni de la data punerii în aplicare a Directivei [2005/14], statele membre majorează sumele de garanție pentru a atinge cel puțin jumătate din nivelurile prevăzute la prezentul alineat."

*Directiva 2005/14*

4 Considerentele (1) și (10) ale Directivei 2005/14 aveau următorul cuprins:

„(1) Asigurarea de răspundere civilă pentru circulația autovehiculelor (asigurarea auto) are o importanță deosebită pentru cetățenii europeni, fie că sunt asigurați sau victime ale unui accident. Aceasta prezintă, de asemenea, o importanță deosebită în cazul întreprinderilor de asigurare, deoarece reprezintă o mare parte a contractelor de asigurare generală încheiate în Comunitate. De asemenea, asigurarea auto are un impact asupra liberei circulații a persoanelor și a vehiculelor. Întărirea și consolidarea pieței unice a asigurărilor în ceea ce privește asigurarea auto ar trebui, în consecință, să reprezinte un obiectiv fundamental al acțiunii comunitare în domeniul serviciilor financiare.

[…]

(10) Obligația statelor membre de a garanta ca suma asigurată să nu fie mai mică decât anumite valori minime constituie un element major pentru protecția victimelor. Sumele minime prevăzute de Directiva 84/5/CEE ar trebui nu numai ajustate în funcție de inflație, ci și majorate în termeni reali pentru a întări protecția victimelor. Suma minimă asigurată în cazul vătămărilor corporale ar trebui calculată astfel încât să despăgubească integral și echitabil toate victimele care au suferit răni foarte grave, ținând seama în același timp de frecvența scăzută a accidentelor care implică victime multiple și de numărul scăzut de accidente în care mai multe victime suferă răni foarte grave în cursul aceluiași accident. Suma minimă asigurată de 1 milion EUR pentru o victimă sau de 5 milioane EUR pentru o cerere de despăgubire, indiferent de numărul victimelor, reprezintă o sumă rezonabilă și adecvată. Pentru facilitarea introducerii acestor sume minime, ar trebui stabilită o perioadă de tranziție de cinci ani de la data punerii în aplicare a prezentei directive. În decursul celor treizeci de luni de la data punerii în aplicare, statele membre ar trebui să majoreze sumele minime astfel încât să atingă cel puțin jumătate din nivelurile prevăzute."

5 Articolul 6, intitulat „Punerea în aplicare", din Directiva 2005/14 prevedea la alineatul (1):

„Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 11 iunie 2007. Statele membre informează de îndată Comisia cu privire la aceasta.

[…]”

*Directiva 2009/103*

6 Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO 2009, L 263, p. 11) a codificat directivele preexistente în materie de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto (denumită în continuare „asigurarea auto”), inclusiv A doua directivă 84/5, și, în consecință, le-a abrogat cu începere de la 27 octombrie 2009. Potrivit tabelului de corespondență care figurează în anexa II la Directiva 2009/103, alineatele (1) și (2) ale articolului 1 din A doua directivă 84/5 corespund articolului 3 al patrulea paragraf și, respectiv, articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2009/103.

## *Dreptul polonez*

7 Articolul 5 din Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Legea din 24 mai 2007 de modificare a Legii privind asigurarea obligatorie, Fondul de garantare a asigurărilor și Biroul polonez al asigurătorilor de riscuri privind circulația auto, precum și a Legii de reglementare a activităților de asigurare Dz. U. nr. 102, poziția 691, denumită în continuare: „Legea din 24 mai 2007”) prevede:

„În cazul contractelor de [asigurare auto] și al contractelor de asigurare de răspundere civilă a agricultorilor, suma minimă de garanție este egală cu echivalentul în zloți polonezi al următoarelor sume:

1) în ceea ce privește contractele încheiate până la 10 decembrie 2009 inclusiv:
   a) în cazul vătămărilor corporale, 1 500 000 de euro pentru un accident care cauzează prejudicii acoperite de asigurare, indiferent de numărul victimelor;
   b) în cazul daunelor materiale, 300 000 de euro pentru un accident care cauzează prejudicii acoperite de asigurare, indiferent de numărul victimelor,

   – stabilită prin aplicarea cursului mediu de schimb anunțat de Banca Națională a Poloniei, în vigoare la data producerii accidentului.

2) în cazul contractelor încheiate în perioada cuprinsă între 11 decembrie 2009 și 10 iunie 2012:
   a) în cazul vătămărilor corporale, 2 500 000 de euro pentru un accident care cauzează prejudicii acoperite de asigurare, indiferent de numărul victimelor;
   b) în cazul daunelor materiale, 500 000 de euro pentru un accident care cauzează prejudicii acoperite de asigurare, indiferent de numărul victimelor,

   – stabilită prin aplicarea cursului mediu de schimb anunțat de Banca Națională a Poloniei, în vigoare la data producerii accidentului.”

**Litigiul principal și întrebarea preliminară**

8 La 12 octombrie 2010 a avut loc un accident rutier în Polonia, în care au fost ucise 16 persoane, printre care G. M., precum și conducătorul auto responsabil de accident. Acesta din urmă încheiase o asigurare auto în temeiul unui contract care acoperea perioada cuprinsă între 8 decembrie 2009 și 7 decembrie 2010.

9 În urma decesului lui G. M., fiica sa, A. K., a introdus o cerere de despăgubire, la 2 martie 2011, la compania de asigurări a conducătorului auto responsabil de accident, solicitându-i repararea prejudiciului moral și material pe care considera că l-a suferit ca urmare a decesului mamei sale. În cadrul soluționării cererii de despăgubire, A. K. a fost despăgubită definitiv de compania menționată în cuantum de 47 000 de zloți polonezi (PLN) (aproximativ 10 175 de euro), pentru repararea prejudiciului moral, și de 5 000 PLN (aproximativ 1 000 de euro), pentru deteriorarea importantă a situației sale. Compania de asigurări a informat-o pe A. K. că a fost atinsă valoarea maximă de acoperire prevăzută de polița de asigurare auto pe care a subscris-o conducătorul auto responsabil de accident.

10 A. K. a sesizat Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia, Polonia) cu o acțiune împotriva Trezoreriei Publice având ca obiect plata unei sume de 78 000 PLN (aproximativ 17 000 de euro), majorată cu dobânzi de întârziere, pentru repararea prejudiciului cauzat de transpunerea incompletă a Directivei 2005/14 în ordinea juridică poloneză.

11 Ea a arătat că, dacă această directivă ar fi fost transpusă în mod corect în ordinea juridică poloneză, societatea de asigurări ar fi trebuit să majoreze cuantumul minim al garanției prevăzute de contractul de asigurare auto în cauză și, prin urmare, să îi plătească o despăgubire suplimentară de 78 000 PLN pentru prejudiciul suferit ca urmare a decesului lui G. M. Această transpunere incorectă de către Republica Polonă ar fi lipsit-o astfel de posibilitatea de a obține suma respectivă, așa încât ar fi suferit un prejudiciu material la nivelul acestei sume, pe care Trezoreria Publică i-ar datora-o.

12 Potrivit A. K., Republica Polonă era obligată să transpună Directiva 2005/14 în așa fel încât, de la 11 decembrie 2009, suma asigurată în toate contractele de asigurare auto să atingă, în cazul vătămărilor corporale, cel puțin 2 500 000 de euro pentru o cerere de despăgubire. Or, în cadrul Legii din 24 mai 2007, legiuitorul național ar fi făcut ca întinderea protecției victimelor accidentelor de circulație produse între 11 decembrie 2009 și luna decembrie a anului 2010 să varieze în funcție de data la care a fost încheiat contractul de asigurare. Astfel, în această perioadă, ar fi coexistat contracte încheiate atât înainte, cât și după 11 decembrie 2009, aceste din urmă contracte prevăzând o sumă minimă asigurată de 2 500 000 de euro, în timp ce, pentru cele dintâi, respectiva sumă minimă era de numai 1 500 000 de euro.

13 Trezoreria Publică a arătat că Directiva 2005/14 a fost transpusă în mod corect în ordinea juridică poloneză și că această diferență de tratament era inerentă principiului neretroactivității legii. De asemenea, ea a subliniat faptul că Comisia Europeană a inițiat o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva Poloniei în ceea ce privește transpunerea Directivei 2005/14, însă, la 28 aprilie 2016, instituția menționată a decis să închidă această procedură. Procedând astfel, Comisia ar fi considerat că dreptul Uniunii nu a fost încălcat.

14 Prin hotărârea din 20 martie 2019, Sąd Okręgowy (Tribunalul Regional) a respins acțiunea formulată de A. K., întrucât a considerat că, prin faptul că a prevăzut perioade de tranziție autorizate de A doua directivă 84/5 pentru majorarea progresivă a sumelor minime de garanție,

pentru a atinge, într-o primă etapă, jumătatea sumelor vizate la articolul 1 alineatul (2) din această directivă, apoi, într-o a doua etapă, totalitatea sumelor respective, legiuitorul național a transpus-o în mod corect. Această instanță a statuat, în plus, că obligația stabilită în sarcina statelor membre de a majora sumele minime de garanție, prevăzută de Directiva 2005/14, nu se aplica decât contractelor încheiate după expirarea respectivelor perioade de tranziție și că dreptul Uniunii nu impunea majorarea sumelor minime de garanție prevăzute în contractele de asigurare auto încheiate înaintea expirării acestora, chiar și în ceea ce privește contractele a căror dată de scadență se situa după expirarea perioadelor de tranziție menționate. Această poziție ar fi conformă principiilor securității juridice, neretroactivității legii și libertății contractuale.

15 A. K. a declarat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia), susținând, printre altele, că Sąd Okręgowy (Tribunalul Regional) a considerat în mod eronat că Republica Polonă a transpus în mod corect Directiva 2005/14 în ordinea sa juridică.

16 Potrivit instanței de trimitere, din Hotărârea din 24 octombrie 2013, Haasová (C-22/12, EU:C:2013:692), rezultă că asigurarea auto trebuie să acopere despăgubirea pentru prejudiciile morale suferite de persoanele apropiate victimelor decedate într-un accident rutier, în măsura în care această despăgubire este prevăzută în temeiul răspunderii civile a asiguratului de dreptul național aplicabil. Or, dreptul polonez ar prevedea o asemenea despăgubire, iar aceasta ar intra sub incidența asigurării auto.

17 Instanța respectivă consideră că faptul că A. K. nu a fost despăgubită în totalitate pentru prejudiciul său de compania de asigurări ca urmare a atingerii plafonului de garanție contractual i-a cauzat un prejudiciu care corespunde diferenței dintre suma plătită și cea la care ar fi avut dreptul în principiu dacă respectivul plafon ar fi fost majorat în raport cu sumele minime de garanție înscrise în A doua directivă 84/5 de Directiva 2005/14. Prin urmare, în temeiul dreptului polonez, Trezoreria Publică ar trebui să fie obligată la repararea acestui prejudiciu dacă s-ar dovedi că Republica Polonă a transpus Directiva 2005/14 în mod incorect în ordinea sa juridică.

18 În această privință, din considerentul (10) al acestei din urmă directive ar reieși că ea urmărește să asigure protecția victimelor accidentelor de circulație. Ea nu ar conține nicio dispoziție care să limiteze obligația de a majora suma minimă de garanție exclusiv la contractele de asigurare încheiate începând de la 11 decembrie 2009, excluzând o adaptare în același sens, de la data respectivă, a contractelor de asigurare auto încheiate înaintea acesteia, dar care au rămas în vigoare după data menționată.

19 Instanța de trimitere consideră că această diferență de tratament, în funcție de data încheierii contractului de asigurare, între aceste două categorii de persoane care au suferit, în aceeași perioadă, un prejudiciu rezultat dintr-un accident de circulație nu este justificată.

20 Astfel, principiul neretroactivității legii nu s-ar opune ca raporturile contractuale care erau în curs la 11 decembrie 2009 să fie modificate începând de la această dată. În plus, respectarea principiului securității juridice ar fi fost asigurată de lunga perioadă de transpunere a Directivei 2005/14 lăsată statelor membre și de posibilitatea acestora din urmă de a stabili perioade de tranziție. Companiile de asigurare ar fi fost astfel în măsură să adapteze nivelul primei de asigurări la noile sume minime de garanție.

21 Potrivit instanței de trimitere, dacă s-ar dovedi că Republica Polonă a transpus Directiva 2005/14 în mod incomplet și, așadar, incorect, prima condiție a angajării răspunderii acestui stat membru, enunțată în Hotărârea din 19 noiembrie 1991, Francovich și alții (C-6/90 și C-9/90, EU:C:1991:428), ar fi îndeplinită. Ar reveni în acest caz instanței respective sarcina de a examina, într-o a doua etapă, dacă și, eventual, în ce cuantum, A. K. a suferit un prejudiciu care prezintă o legătură de cauzalitate cu încălcarea obligației care incumbă Republicii Polone.

22 În aceste condiții, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Potrivit articolului 2 din Directiva 2005/14, statul membru care a stabilit o perioadă de tranziție pentru adaptarea sumelor minime asigurate trebuia să prevadă obligația de a majora sumele de garanție pentru a atinge cel puțin jumătate din nivelurile prevăzute la articolul 1 alineatul (2) din [A doua directivă 84/5] în decursul a 30 de luni de la data punerii în aplicare a Directivei 2005/14:

– pentru toate contractele de asigurare auto în vigoare după cele 30 de luni menționate, inclusiv pentru contractele încheiate înainte de 11 decembrie 2009, dar care continuă să fie în vigoare și după această dată – în ceea ce privește accidentele produse după 11 decembrie 2009,

– sau doar pentru noile contracte de asigurare auto, încheiate după 11 decembrie 2009?”

**Cu privire la întrebarea preliminară**

23 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5 trebuie interpretat în sensul că statele membre care au utilizat posibilitatea, prevăzută de această dispoziție, de a amenaja o perioadă tranzitorie erau obligate să impună ca, de la 11 decembrie 2009, sumele minime de garanție prevăzute în contractele de asigurare auto încheiate înainte de această dată, dar care erau încă în vigoare la data menționată, să fie conforme cu norma stabilită la al patrulea paragraf al acestui articol 1 alineatul (2).

24 În cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte, instituite prin articolul 267 TFUE, este de competența acesteia din urmă să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Astfel, misiunea Curții este aceea de a interpreta toate dispozițiile dreptului Uniunii care sunt necesare instanțelor naționale pentru a statua în cauzele cu care sunt sesizate, chiar dacă respectivele dispoziții nu sunt expres indicate în întrebările adresate de aceste instanțe [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 decembrie 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Supliment la pensie pentru mame), C-450/18, EU:C:2019:1075, punctul 25].

25 În această privință, din articolul 1 alineatul (2) al doilea paragraf din A doua directivă 84/5 rezultă că statele membre puteau stabili o perioadă tranzitorie de maximum cinci ani de la data punerii în aplicare a Directivei 2005/14 în ordinea lor juridică internă, și anume, astfel cum reiese din articolul 6 alineatul (1) din această din urmă directivă, de la 11 iunie 2007, în decursul căreia sumele minime acoperite de asigurarea auto trebuiau să fie adaptate sumelor prevăzute la articolul 1 alineatul (2) primul paragraf din A doua directivă 84/5.

26 Conform articolului 1 alineatul (2) al patrulea paragraf din această directivă, statele membre trebuiau să majoreze însă aceste sume minime pentru a atinge cel puțin jumătate din nivelurile prevăzute la articolul 1 alineatul (2) primul paragraf din directiva menționată în decursul celor 30 de luni de la această dată, și anume cel târziu la 11 decembrie 2009.

27 Directiva 2009/103 a codificat și a abrogat însă A doua directivă 84/5 începând de la 27 octombrie 2009, și anume înainte de 11 decembrie 2009, iar articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2009/103 corespunde, astfel cum reiese din tabelul de corespondență care figurează în anexa II la aceasta, articolului 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5.

28 În aceste condiții, este necesar să se furnizeze instanței de trimitere atât interpretarea articolului 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5, cât și cea a articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2009/103.

29 Din informațiile furnizate de instanța de trimitere reiese că Republica Polonă a utilizat posibilitatea de a stabili o perioadă tranzitorie, prevăzută la articolul 1 alineatul (2) al doilea paragraf din A doua directivă 84/5 și la articolul 9 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 2009/103. În acest context, Legea din 24 mai 2007 prevede că obligația de a proceda la majorarea menționată la punctul 26 din prezenta hotărâre privește contractele de asigurare auto încheiate între 11 decembrie 2009 și 10 iunie 2012, cu excluderea, prin urmare, a contractelor încheiate înainte de 11 decembrie 2009 și care erau încă în vigoare după această din urmă dată.

30 În această privință, trebuie arătat că nici articolul 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5, nici articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2009/103 nu precizează în mod expres dacă obligația menționată la punctul 26 din prezenta hotărâre vizează sau nu efectele viitoare ale contractelor încheiate înainte de 11 decembrie 2009 și care erau încă în vigoare la acea dată.

31 În aceste condiții, trebuie amintit că, în principiu, o normă de drept nouă se aplică începând de la intrarea în vigoare a actului care o instituie. Deși aceasta nu se aplică situațiilor juridice născute și definitiv împlinite sub imperiul legii vechi, ea se aplică efectelor viitoare ale unei situații născute sub imperiul normei vechi, precum și situațiilor juridice noi. Soluția este diferită, sub rezerva respectării principiului neretroactivității actelor juridice, numai dacă noua normă este însoțită de dispoziții speciale care stabilesc în mod specific condițiile de aplicare în timp a acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 noiembrie 2013, Gemeinde Altrip și alții, C-72/12, EU:C:2013:712, punctul 22 și jurisprudența citată, Hotărârea din 17 octombrie 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, punctele 38 și 39, precum și Hotărârea din 15 ianuarie 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, punctul 50).

32 Astfel, actele adoptate pentru transpunerea unei directive trebuie să se aplice efectelor viitoare ale unor situații născute sub imperiul legii vechi, de la data expirării termenului de transpunere, cu excepția cazului în care această directivă prevede altfel (Hotărârea din 17 octombrie 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, punctul 40).

33 În plus, în vederea garantării respectării principiilor securității juridice și încrederii legitime, normele Uniunii de drept material trebuie interpretate în sensul că nu au în vedere situații împlinite anterior intrării lor în vigoare decât în măsura în care rezultă în mod clar din formularea, din finalitatea sau din economia acestora că trebuie să le fie atribuit un asemenea efect (Hotărârea din 6 octombrie 2015, Comisia/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, punctul 50 și jurisprudența citată).

34 Din jurisprudența Curții amintită la punctele 31-33 din prezenta hotărâre rezultă că, pentru a verifica aplicabilitatea în timp a unei noi norme a Uniunii la o situație născută sub imperiul vechii norme pe care o înlocuiește, trebuie să se stabilească dacă această situație și-a epuizat efectele înainte de intrarea în vigoare a noii norme, caz în care ar trebui să fie calificată drept situație împlinită anterior respectivei intrări în vigoare, sau dacă situația menționată continuă să își producă efectele după aceasta.

35 Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă situația în care un contract de asigurare auto este încheiat înainte de 11 decembrie 2009, dar era încă în vigoare la acea dată, constituie o situație împlinită anterior datei menționate, în care obligația menționată la punctul 26 din prezenta hotărâre nu s-ar putea aplica, așadar, retroactiv decât cu condiția ca, pe de o parte, A doua directivă 84/5 și Directiva 2009/103 să fi prevăzut în mod clar că aceasta ar trebui să fie situația și, pe de altă parte, ca, în fapt, principiile securității juridice și încrederii legitime să fie respectate (a se vedea prin analogie Hotărârea din 9 martie 2006, Beemsterboer Coldstore Services, C-293/04, EU:C:2006:162, punctul 24) sau dacă, dimpotrivă, este vorba despre o situație născută anterior aceleiași date, dar ale cărei efecte viitoare sunt reglementate de articolul 1 alineatul (2) al patrulea paragraf din A doua directivă 84/5 și de articolul 9 alineatul (1) al patrulea paragraf din Directiva 2009/103 începând de la 11 decembrie 2009, în conformitate cu principiul potrivit căruia normele noi se aplică imediat situațiilor în curs.

36 În această privință, Curtea a statuat deja că încheierea unui contract de muncă pe durată determinată nu își epuizează efectele juridice la data semnării sale, ci, dimpotrivă, continuă să producă în mod legal efecte pe toată durata contractului respectiv și că, prin urmare, nu se poate considera că aplicarea unei norme noi, începând de la intrarea în vigoare a acesteia, unui contract de muncă încheiat anterior respectivei intrări în vigoare afectează o situație împlinită anterior intrării în vigoare menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 ianuarie 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, punctul 52).

37 Situația este *a fortiori* aceeași în cazul situațiilor în care un contract de asigurare auto a fost încheiat înainte de 11 decembrie 2009 și era încă în vigoare la acea dată.

38 Astfel, întrucât contractele de asigurare sunt înainte de toate contracte aleatorii, caracterizate prin faptul că prestația uneia dintre părți depinde de un eveniment nesigur, care se poate realiza sau nu pe durata contractului, efectele lor juridice persistă până la sfârșitul acestei durate. Astfel, raporturile de drept create de asemenea contracte nu sunt epuizate la momentul încheierii lor. Acest moment marchează numai începutul executării contractului, care, în ceea ce privește prestația asiguratului, este adesea eșalonată în timp și nici în ceea ce o privește pe cea a asigurătorului nu este imediată, întrucât ea constă în despăgubirea persoanelor care au suferit un prejudiciu, dacă se produce un accident asigurat în cursul unui contract.

39 Or, articolul 1 alineatul (2) al patrulea paragraf din A doua Directivă 84/5 și articolul 9 alineatul (1) al patrulea paragraf din Directiva 2009/103 au vocația de a reglementa efectele viitoare ale contractelor încheiate înainte de 11 decembrie 2009 și care erau încă în vigoare la acea dată.

40 Astfel, aceste dispoziții, atunci când impun statelor membre să majoreze sumele minime de garanție pentru asigurarea auto, nu exclud de la această majorare sumele de garanție așa cum sunt prevăzute în contractele respective. Așadar, data încheierii contractului de asigurare nu constituie un element determinant în această privință. Prin urmare, din modul de redactare a dispozițiilor menționate nu reiese că legiuitorul Uniunii ar fi intenționat să deroge de la principiul potrivit căruia normele noi se aplică imediat situațiilor în curs.

41 De altfel, după cum au subliniat în esență A. K. și guvernul german în observațiile lor scrise, obiectivul protecției victimelor accidentelor de circulație, urmărit de reglementarea Uniunii privind asigurarea auto, care vizează să garanteze, printre altele, că victimele accidentelor cauzate de autovehicule vor beneficia de un tratament comparabil, indiferent de locul de pe teritoriul Uniunii în care s-a produs accidentul și care a fost în mod constant urmărit și consolidat de legiuitorul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 noiembrie 2017, Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, punctele 32 și 33), precum și principiul general al egalității de tratament impun ca victimele unor accidente produse începând de la 11 decembrie 2009 să nu primească o despăgubire limitată pentru simplul motiv că contractul de asigurare a fost încheiat înainte de această dată. Astfel, după cum reiese din considerentul (10) al Directivei 2005/14, obligația statelor membre de a garanta ca suma asigurată să nu fie mai mică decât anumite valori minime constituie un element major pentru protecția victimelor.

42 Contrar celor susținute de Trezoreria Publică și de guvernul polonez în observațiile lor scrise, principiile securității juridice și protecției încrederii legitime nu se opun unei asemenea interpretări.

43 În această privință, trebuie se observe că primul dintre aceste principii impune în special ca normele de drept să fie clare, precise și previzibile în ceea ce privește efectele lor, mai ales atunci când pot produce consecințe defavorabile pentru persoanele fizice și pentru întreprinderi [Hotărârea din 30 aprilie 2019, Italia/Consiliul (Cota de pescuit pentru peștele-spadă mediteraneean), C-611/17, EU:C:2019:332, punctul 111 și jurisprudența citată].

44 Corolar al principiului securității juridice, dreptul de a invoca protecția încrederii legitime aparține oricărui particular aflat într-o situație din care reiese că administrația Uniunii l-a determinat să nutrească speranțe întemeiate [Hotărârea din 30 aprilie 2019, Italia/Consiliul (Cota de pescuit pentru peștele-spadă mediteraneean), C-611/17, EU:C:2019:332, punctul 112 și jurisprudența citată].

45 În speță, pe de o parte, nu se poate susține că norma stabilită prin articolul 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5 și prin articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2009/103 era lipsită de claritate, de precizie sau de previzibilitate în ceea ce privește efectele sale. Pe de altă parte, trebuie amintit că domeniul de aplicare al principiului încrederii legitime nu poate fi extins până la a împiedica, în general, aplicarea unei reglementări noi în privința efectelor viitoare ale unor situații născute sub imperiul reglementării anterioare (Hotărârea din 29 ianuarie 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, punctul 55 și jurisprudența citată).

46 Pe de altă parte, astfel cum a arătat în esență instanța de trimitere și după cum a precizat și guvernul german în observațiile sale scrise, principiul neretroactivității legii nu se opune aplicării noilor sume minime asigurate în cazul contractelor de asigurare auto încheiate înainte de 11 decembrie 2009 și care erau încă în vigoare la acea dată, în condițiile în care aceste sume și eventualele prime noi care le-ar corespunde nu s-ar aplica, în conformitate cu principiul aplicării imediate, decât pentru perioada începând de la 11 decembrie 2009.

47 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5 și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2009/103 trebuie interpretate în sensul că statele membre care au utilizat posibilitatea, prevăzută de aceste dispoziții, de a amenaja o perioadă tranzitorie erau obligate să impună ca, începând de la

11 decembrie 2009, sumele minime de garanție prevăzute în contractele de asigurare auto încheiate înainte de această dată, dar care erau încă în vigoare la data menționată, să fie conforme cu norma stabilită la al patrulea paragraf al dispozițiilor menționate.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

48 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

**Articolul 1 alineatul (2) din A doua directivă 84/5/CEE a Consiliului din 30 decembrie 1983 privind apropierea legislațiilor statelor membre privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005, și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi trebuie interpretate în sensul că statele membre care au utilizat posibilitatea, prevăzută de aceste dispoziții, de a amenaja o perioadă tranzitorie erau obligate să impună ca, începând de la 11 decembrie 2009, sumele minime de garanție prevăzute în contractele de asigurare de răspundere civilă auto încheiate înainte de această dată, dar care erau încă în vigoare la data menționată, să fie conforme cu norma stabilită la al patrulea paragraf al dispozițiilor menționate.**

Semnături